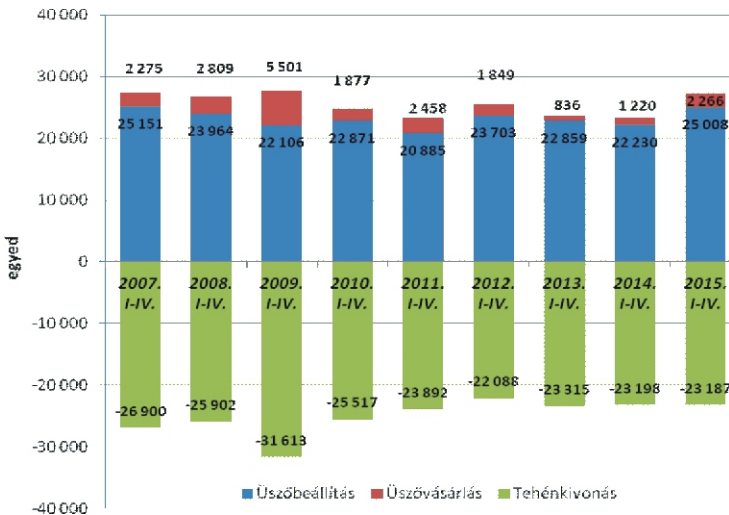

VIII. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

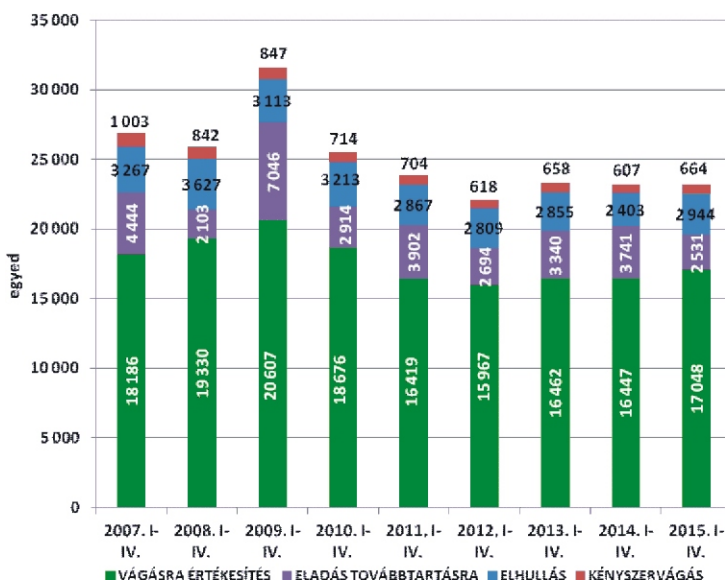
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-IV. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-IV. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-IV. hó)

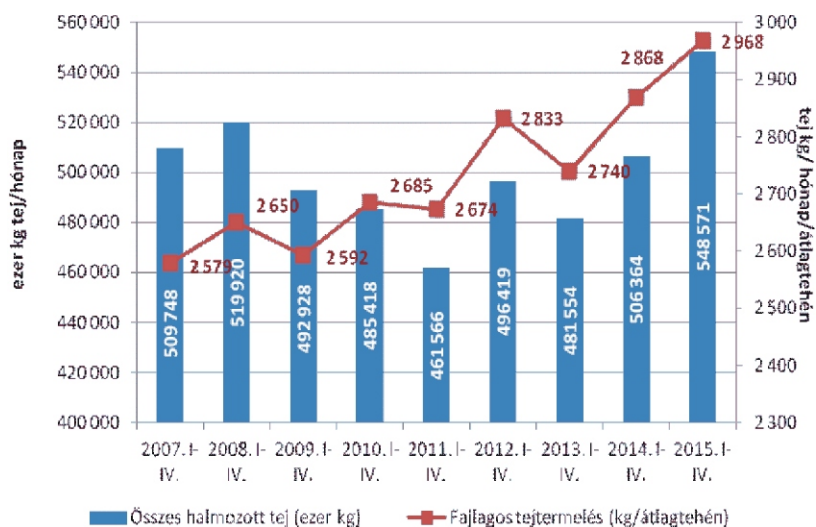

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 9-cel (+2%) 469-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. április végén a 2014. áprilisihez képest 9.680-cal (+5,5%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Márciushoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma 1-gyel nőtt (!), míg az elmúlt 8 év alatt számuk 21,3%-kal (-127) kisebbedett. 2007 áprilisa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 11.254 egyeddel (-5,7%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 332-ről 398-ra nőtt. A termelésellenőrzött tehénlétszám 2011 óta folyamatosan bővül, és mostanra megközelítette a 2009. évi állomány nagyságát.

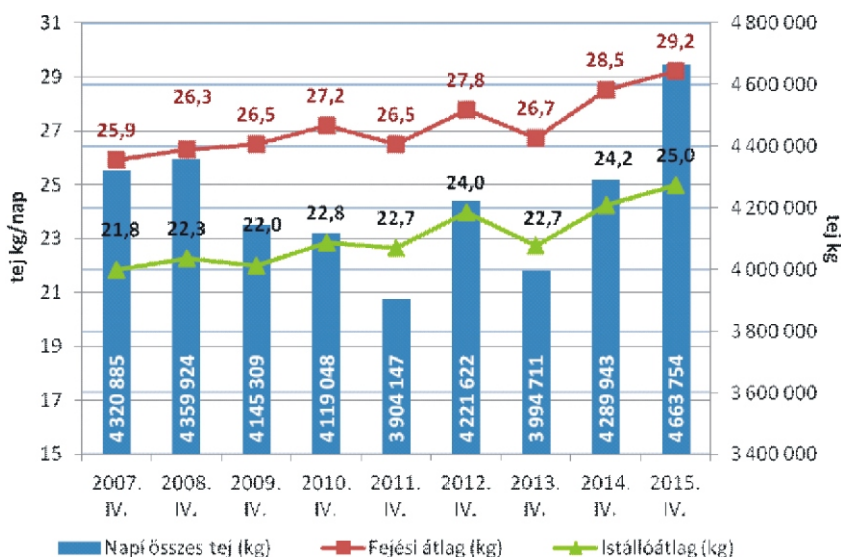
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehén; +3,3%) nőtt, és 2015 első négy hónapjában a tehenek száma tovább emelkedett (+4.087 egyed; +2,2%). Ennek elsődleges oka, hogy nagyszámú üszőt állítottak be (+2.778 egyed, +12,5%) és – bár az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó – üszővásárlások száma is kiugróan magas volt 2015 első négy hónapjában, megközelítette a 2,3 ezret, ami 85,7%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Emellett a tehénkivonás mértéke gyakorlatilag nem változott (-11 egyed). Összességben 2015 első négy hónapjában a nagymértékű üszőbeállításnak és üszővásárlásnak köszönhetően a termelésellenőrzött tehénállomány jelentős növekedése figyelhető meg.

Az első négy hónap állományváltozási adatain belül a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (65,2-74,6%-át), a 2015. évben 73,5%-át. A selejtezett tehenek száma 2015 első négy hónapjában 17.048 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,9%-áért a kényszervágás (664 egyed), 12,7%-áért (2.944 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők, hasonlóan a továbbtartásra értékesített állatok arányához (10,9%, 2.531 egyed). A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor jelentősen kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 első négy hónapjában a tehenek 9,3%-át selejteztek, 0,4%-át kényszervágták, 1,6%-uk elhullott, 1,4%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 12,7%-át vonták ki a termelésből, ami az elmúlt kilenc évben legkisebb kivonási aránynak tekinthető.

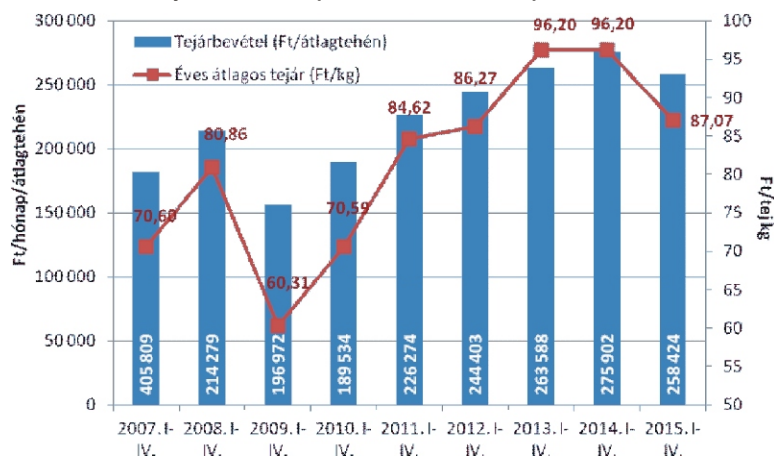
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-IV. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-IV. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-IV. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt látható az összes halmozott éves tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek elsődleges oka, hogy az elmúlt kilenc év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti január-áprilisi fajlagos tejtermelés 389 kg-mal (+15,1%) 2.968 kg-ra nőtt, ezen belül csak az elmúlt egy év alatt +100 kg-mal (+3,5%) emelkedett. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami a 2014. áprilisi termelést 42,2 ezer kg-mal, +8,3%-kal haladta meg, és az elmúlt kilenc év messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 áprilisában ez a mutató jóval nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+373.811; +8,7%), és az elmúlt kilenc év messze legnagyobb áprilisi havi termelési szintjét jelentette (!). Emellett az áprilisi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007 óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (29,2 kg), mind az istállóátlag (25,0 kg) kiemelkedően a legnagyobb; 3,30, ill. 3,15 kg-mal több (+12,7%, ill. +14,4%), mint 2007 áprilisában, és 0,70, ill. 0,74 kg-mal több (+2,5%, ill. +3,1%), mint 2014 negyedik havában. A fejési és az istállóátlagnak erőteljesen növekvő trendje figyelhető meg az elmúlt 9 évben.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015 első négy hónapjában 258,4 ezer Ft volt átlagosan, 6,3%-kal kevesebb a 2014 hasonló időszakához képest, ami a fajlagos tejtermelés 3,5%-os növekedésének, valamint a termelői tejár érzékeny, -9,5%-os csökkenésének eredője. A hazai tejfelvásárlási árak továbbra is csökkennek, közelítve a 80 Ft/l-es szintet, ami a tavalyi év áprilisához képest mintegy 20-25%-os árcsökkentést jelent. A világpiaci tej- és tejtermék árakat meghatározó összes fontos régióban, így az EU-ban, Észak-Amerikában, valamint Ausztráliában és Új-Zélandon is csökkent áprilisban a tej átlagára. Az uniós tejkvóta április 1-én történt megszűnésével egyértelműen az európai tejtermelés növekedése várható, ami az uniós piaci árakat várhatóan további nyomás alatt tartja az év hátralévő részében. Összességben 2007 és 2015 áprilisa között a tejár 23,3%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 15,1%-os növekedésével együtt még mindig 41,9%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék